

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โรงเรียนประถมศึกษาได้ใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521 จนถึงปัจจุบันปี พ.ศ. 2532 รวมเป็นเวลาที่ใช้หลักสูตรมา 12 ปี โรงเรียนได้จัดการเรียนการสอนตามแนวทางที่หลักสูตรระบุไว้ว่า การศึกษาระดับประถมศึกษา เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถขั้นพื้นฐาน ให้คงสภาพอ่านออก เขียนได้ และคิดคำนวณได้ โดยจัดมวลประสบการณ์ให้นักเรียนได้เรียนรู้ 5 กลุ่ม-ประสบการณ์ คือ กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ และกลุ่มประสบการณ์พิเศษ (กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ, 2530)

การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาเพื่อพัฒนาบุคคลให้มีคุณภาพ เป็นไปตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้ นั้น จำเป็นต้องอาศัยหลักสูตรเป็นแม่บทของการจัดการศึกษา หลักสูตรเป็นสิ่งชี้ให้เห็นจุดหมาย หลักการ โครงสร้าง เนื้อหาสาระ แนวทางในการจัดการเรียน การสอน การวัดผลประเมินผล ตลอดจนเกณฑ์การจบหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้ โดยเฉพาะการจัดทำรายละเอียดของหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น (กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ, 2522)

จากการติดตามผลการใช้หลักสูตรของจังหวัดต่าง ๆ ซึ่งกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินการและสรุปไว้ในเอกสารประกอบการประชุมหรือเกี่ยวกับการสอน และการส่งเสริมภาษาไทย ดังนี้

1. ครูบางส่วนไม่เข้าใจกระบวนการเรียนการสอนตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ ใช้วิธีสอนตามที่เคยชิน เมื่อเข้าสู่ระบบการศึกษาที่กำหนดเป้าหมายไว้แน่ชัด มีกระบวนการต่อเนื่อง มีการวัดผลที่เป็นระบบ ทำให้ผลที่ได้รับไม่เป็นไปตามที่ต้องการ

2. ครูบางคนไม่ศึกษาทำความเข้าใจคู่มือการสอนภาษาไทย สอนไปตามความเคยชินของตนเอง ตัวอย่าง ครูบอกว่าสอนภาษาไทยหลักสูตรใหม่ ไม่ต้องสะกด เขาไม่ให้สะกด ให้สอนเป็นคำ ถ้ากล่าวนี้ไม่ถูกต้อง แสดงว่าไม่ศึกษาหลักสูตรชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 คู่มือการสอนให้สะกดตั้งแต่บทที่ 1 เป็นต้นไป และเน้นการสะกดคำและผันอักษรจนถึงประถมปีที่ 4 ดังนั้นการสอนเช่นนี้ทำให้เด็กอ่านไม่คล่อง

3. ครูบางส่วนไม่ศึกษาทำความเข้าใจคู่มือการสอนภาษาไทย ใช้หนังสือเรียนแต่เพียงอย่างเดียว ทำให้สอนไม่ครบถ้วนตามหลักสูตร มักจะไต่แต่ก่อนการอ่าน ส่วนการฟัง พูด และเขียน จะคอยไป

4. ครูไม่เข้าใจเนื้อหาสาระที่สำคัญของภาษาไทย ซึ่งหมายถึง ทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน คิด เน้นการใช้ภาษาเป็นสำคัญ สอนหลักเกณฑ์ของภาษาในรูปการใช้ภาษา มีครูเป็นจำนวนมากที่เน้นเนื้อหาอันเป็นเรื่องราวที่นำมาเป็นสื่อในการสอนมากกว่าทักษะต่าง ๆ

5. การสอนขาดการฝึกฝนบ่อย ๆ ขาดการเน้นย้ำ เพราะวิชาทักษะจำเป็นต้องมีกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดทักษะ

6. ครูบางส่วนขาดทักษะในการเลือกใช้วิธีสอนให้เหมาะสมกับการเรียนการสอนภาษาไทย ทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย และเกลียดการเรียนภาษา

7. ครูบางส่วนขาดการปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน ซึ่งเป็นพื้นฐานของการปลูกฝังการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองกับนักเรียน ทำให้การอ่านการเขียนไม่แตกฉานเท่าที่ควร

(กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ, 2527)

เมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2532 กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดให้มีการประชุมประสานแผนกับผู้บริหารระดับเขตการศึกษาและจังหวัด ในโครงการส่งเสริมการปฏิบัติตามหลักสูตร ที่จังหวัดพิษณุโลก ในการประชุมครั้งนี้มีเอกสารประกอบการประชุมที่น่าสนใจ คือ เอกสารการปรับปรุงหลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษาฉบับที่ 1 ซึ่งมีข้อความตอนหนึ่งเกี่ยวกับเหตุผลในการปรับปรุงหลักสูตร ดังนี้

1. เหตุผลในการปรับปรุงหลักสูตร

1.1 การตรวจสอบคุณภาพทางการศึกษา

จากการที่กรมวิชาการและหน่วยงานเจ้าสังกัดที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการใช้หลักสูตร ซึ่งได้แก่ กรมสามัญศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และหน่วยงานเจ้าสังกัดในระดับต่าง ๆ ในส่วนภูมิภาคได้ตรวจสอบคุณภาพของการศึกษาภายหลังจากการใช้หลักสูตรไปแล้ว เป็นระยะ ๆ เพื่อนำผลมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน ปรากฏผลโดยสรุป ดังนี้

1.1.1 ระดับประถมศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในภาพรวมทั้งประเทศ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2527 - 2529 ทุกกลุ่มประสบการณ์มีคะแนนเพิ่มขึ้น แล้วลดลงในปี พ.ศ. 2530 ประมาณร้อยละ 2 - 4 โดยเฉพาะกลุ่มทักษะคณิตศาสตร์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำที่สุด และต่ำกว่าเกณฑ์พอใจทุกปี สำหรับคุณลักษณะของนักเรียนคนอื่น ๆ ซึ่งเกิดจากการเรียนการสอนกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ นั้น ได้ขอสรุปดังนี้

กลุ่มทักษะภาษาไทย ในการเรียนการสอนยังขาดการเน้นให้นักเรียนมีความสามารถด้านความเข้าใจ การวิเคราะห์วิจารณ์ และการสรุปความคิดรวบยอด. . .

(กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ, 2532)

ปัญหาสำคัญในการที่นักเรียนระดับประถมศึกษา มีความสามารถด้านความเข้าใจ การวิเคราะห์วิจารณ์ และการสรุปความคิดรวบยอดด้านนั้น จะต้องพิจารณาว่า หลักสูตรประถมศึกษาในฐานะที่เป็นแม่บทในการจัดการเรียนการสอนแก่เยาวชนระดับประถมศึกษาในปัจจุบันนี้ มีจุดประสงค์ เนื้อหา และกิจกรรม หรือรายละเอียดที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาคุณภาพเกี่ยวกับความสามารถทั้งสามด้านดังกล่าวข้างต้นให้แก่เด็กหรือไม่ เพียงใด

จากการศึกษาหลักสูตรแม่บท พบว่า ได้มีการกำหนดให้มีการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาเด็กนักเรียนให้มีความรู้และทักษะ ในเรื่องที่เป็นข้อค้นพบจากการวิจัยดังกล่าวตามควรแก่วัยและระดับความรู้แล้ว (กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ, 2530) ดังนั้นปัญหาอีกจุดหนึ่งก็คือ วัสดุหลักสูตร อันได้แก่ เอกสารประกอบหลักสูตร เช่น คู่มือการใช้หลักสูตร แผนการสอน คู่มือการสอน ฯ และสื่อการเรียนการสอน โดยเฉพาะหนังสือเรียน และคู่มือครู จะมีรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเพียงพอที่ครูจะใช้เป็นหลักในการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาเด็กนักเรียนให้มีความรู้และทักษะในเรื่องที่เป็นปัญหาจากการวิจัยหรือไม่ และหากวัสดุหลักสูตรมีรายละเอียดในเรื่องดังกล่าวเพียงพอแล้ว ปัญหาสุดท้ายก็คือ ครูจัดการเรียนการสอนตามข้อกำหนดของหลักสูตรและข้อเสนอแนะในวัสดุหลักสูตรหรือไม่ ซึ่งปัญหาในประการสุดท้ายนี้น่าจะลด หรือหมดไป เมื่อกรมต้นสังกัด จังหวัด อำเภอ และโรงเรียนทราบสิ่งควรเน้นและนำไปปฏิบัติ ที่มีในหลักสูตร และวัสดุหลักสูตร และดำเนินการให้มีการจัดการเรียนการสอนตามข้อกำหนดและข้อเสนอแนะอย่างมีประสิทธิภาพ

เนื่องจากยังไม่มีผู้ใดประเมินวัสดุหลักสูตรว่ามีเรื่องดังกล่าวข้างต้นมากนักน้อย
เพียงใด ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะวิเคราะห์วัสดุหลักสูตรกลุ่มทักษะภาษาไทย ตามหลักสูตร
ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 เพื่อเป็นการตรวจสอบว่าข้อบกพร่องที่พบจากการตรวจ
สอบคุณภาพทางการศึกษา โดยการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถม
ศึกษาปีที่ 6 จากรายงานของกรมวิชาการนั้น วัสดุหลักสูตรได้กำหนดเนื้อหาสาระไว้
ครบถ้วนแล้วหรือไม่ และมีปริมาณมากนักน้อยเพียงใด อันจะเป็นแนวทางในการแก้ไข
ปรับปรุงวัสดุหลักสูตรกลุ่มทักษะภาษาไทย ระดับประถมศึกษาใหม่ให้มีความสมบูรณ์ขึ้น เพื่อที่
กรมต้นสังกัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะได้ดำเนินการให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียน
ยิ่ง ๆ ขึ้นไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ วัสดุหลักสูตรกลุ่มทักษะภาษาไทย ตามหลักสูตรประ
พุทธศักราช 2521

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิเคราะห์วัสดุหลักสูตรกลุ่มทักษะภาษาไทย ระดับประถม
ศึกษา ในส่วนที่เป็น

1. คู่มือการสอนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6	จำนวน	8 เล่ม
2. หนังสือเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6	จำนวน	12 เล่ม
3. แบบฝึกหัด ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6	จำนวน	6 เล่ม
รวมวัสดุหลักสูตรที่เป็นเอกสาร ที่จะนำมาทำการวิเคราะห์ทั้งสิ้น		26 เล่ม

วัสดุหลักสูตรดังกล่าว เป็นงานที่กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ จัดพิมพ์ขึ้น การ
วิเคราะห์เอกสารเหล่านี้จะกระทำในส่วนที่เป็นจุดประสงค์ เนื้อหา และกิจกรรมเท่านั้น
ทั้งนี้เพื่อศึกษาว่ามีรายละเอียดที่เอื้ออำนวยต่อการสอน หรือมีข้อเสนอแนะในการจัด
การเรียนการสอน เพื่อพัฒนาสมรรถภาพของนักเรียนในด้านความเข้าใจ การวิเคราะห์
วิจารณ์ และการสรุปความคิดรวบยอดหรือไม่ และมากนักน้อยเพียงใด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัย จะเป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงวัสดุหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนกลุ่มทักษะภาษาไทย ระดับประถมศึกษา ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 หมายถึง เอกสารที่กระทรวงศึกษาธิการ ประกาศให้ใช้เพื่อเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับการเรียนการสอนที่ระบุจุดหมาย หลักการ โครงสร้าง เนื้อหา และเกณฑ์ในการใช้หลักสูตร ซึ่งระบุเรื่องการเรียนการสอน เวลาเรียน การวัดผลและประเมินผล ระดับประถมศึกษา

วัสดุหลักสูตร หมายถึง เอกสารและวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนตามหลักสูตร ในการวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะคู่มือการสอนภาษาไทยและหนังสือเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 ซึ่งจัดพิมพ์โดยกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

คู่มือการสอนภาษาไทย หมายถึง เอกสารที่กรมวิชาการจัดทำขึ้นเพื่อเสนอแนะแนวทางแก่ครู ในการสอนกลุ่มทักษะภาษาไทยว่าจะสอนเรื่องอะไร ใช้เวลาเท่าไร สอนเพื่ออะไร ทำกิจกรรมอะไร ใช้อุปกรณ์อะไร และจะวัดผลอย่างไร

หนังสือเรียน หมายถึง แบบเรียน และแบบฝึกหัด

แบบเรียน เป็นหนังสือที่ให้ความรู้ความสามารถเฉพาะเรื่องแก่นักเรียน

แบบฝึกหัด คือหนังสือที่ให้นักเรียนฝึกฝนทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นต่ออาศัยการอ่าน การเขียน และการปฏิบัติในกระดาษ

ความเข้าใจ หมายถึง ความสามารถในการรับรู้ความคิด ความหมายของสิ่งที่ได้อ่าน ได้ฟัง ได้พบ และสามารถแปลความ ตีความ และขยายความได้

แปลความ คือแปลจากแบบหนึ่งไปสู่อีกแบบหนึ่ง ด้วยการรักษาความหมายเดิมได้อย่างถูกต้อง

ตีความ คือการอธิบายหรือเรียบเรียงเนื้อหาที่เสียใหม่ให้เข้าใจง่าย

ขยายความ คือการขยายความหมายของข้อมูลที่มีอยู่ให้กว้างกว่าเดิม

การวิเคราะห์วิจารณ์ หมายถึง ความสามารถในการแยกเรื่องราวต่าง ๆ ออกเป็นส่วนย่อย ๆ รู้และเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างส่วนย่อยเหล่านั้น รู้จักคิดอย่างมีเหตุผล รู้จักตัดสินใจว่าสิ่งใดที่สิ่งใดชั่ว สิ่งใดควรเชื่อหรือไม่ควรเชื่อ

ความคิดรวบยอด หมายถึง ความรู้ความเข้าใจ ที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในลักษณะรวม ๆ ว่ามีลักษณะอย่างไร หรือมีความแตกต่างจากสิ่งอื่นอย่างไร

วิธีดำเนินการวิจัย

แหล่งข้อมูล เป็นวัสดุหลักสูตรกลุ่มทักษะภาษาไทย ที่ใช้ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 จำนวน 26 เล่ม ซึ่งจัดพิมพ์โดยกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่

1. คู่มือการสอนภาษาไทย	จำนวน	8	เล่ม
2. หนังสือเรียน	จำนวน	12	เล่ม
3. แบบฝึกหัด	จำนวน	6	เล่ม

เครื่องมือในการวิจัย เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จากการศึกษาหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 วิธีสอน และวิธีวิเคราะห์เนื้อหา ซึ่งประกอบด้วย

1. ตารางวิเคราะห์เนื้อหาในวัสดุหลักสูตร
2. ตารางรวบรวมผลการวิเคราะห์
3. ตารางสรุปผลการวิเคราะห์

ในการสร้างเครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดลักษณะข้อความที่ผู้อ่านวย หรือเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน จากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญซึ่งประกอบด้วย อาจารย์มหาวิทยาลัยที่สอนด้านหลักสูตร ด้านการสอนภาษาไทยในเรื่องของเนื้อหาและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และผู้ที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรของศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ กองวิชาการของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา

ศึกษาแห่งชาติ และหน่วยศึกษานิเทศก์ของสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เพื่อตรวจสอบข้อความเหล่านั้น แก้ไขและขอคำแนะนำเพิ่มเติม แล้วจึงนำมาปรับปรุงข้อความ และสร้างตารางวิเคราะห์ให้สมบูรณ์

ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย

1. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์วัสดุหลักสูตร
2. ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ แก้ไข และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
3. ปรับปรุงเครื่องมือให้สมบูรณ์ด้วยการปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา
4. นำเครื่องมือที่สมบูรณ์ไปวิเคราะห์วัสดุหลักสูตร ซึ่งเป็นเอกสารจากแหล่งข้อมูลที่กล่าวแล้วข้างต้น ในส่วนที่เป็นจุดประสงค์ เนื้อหาสาระ และกิจกรรม

การเก็บรวบรวมข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ตารางวิเคราะห์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์คู่มือการสอน หนังสือเรียน และแบบฝึกหัด ทั้งนี้ผู้วิจัยเป็นผู้วิเคราะห์ด้วยตนเอง ภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การแจกแจงความถี่ เพื่อจะทราบจำนวนรายละเอียดของข้อความที่ส่งเสริม เอื้ออำนวย หรือเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนของครู เพื่อพัฒนาสมรรถภาพของนักเรียนในด้านความเข้าใจ การวิเคราะห์วิจารณ์ และการสรุปความคิดรวบยอด ที่ปรากฏในวัสดุหลักสูตร
2. ให้คำร้อยละ เพื่อแสดงความมากน้อยของรายละเอียดในแต่ละลักษณะที่ปรากฏในวัสดุหลักสูตร ในแต่ละระดับชั้น ตามรายสมรรถภาพ และประเภทของเอกสาร

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล จะนำเสนอในรูปแบบตาราง กราฟ ประกอบการบรรยาย

ลำดับขั้นในการเสนอผลการวิจัย

ผลการวิจัยจะเสนอตามลำดับขั้น โดยแบ่งออกเป็น 5 บท ดังนี้
 บทที่ 1 บทนำ ประกอบด้วย ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา
 วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย ประโยชน์ที่คาด

ว่าจะได้รับ นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย และวิธีดำเนินการวิจัย

บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย แหล่งข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างเครื่องมือ การวิเคราะห์ข้อมูล และการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

รายการอ้างอิง และภาคผนวก